

Ympäristöministeriö
Alueidenkäytön osasto

**SELVITYS METSIEN SUOJELUSÄÄTIÖN
PERUSTAMISEDELLYTYKSISTÄ**

NEUVOTTELURYHMÄN RAPORTTI 16.12.2004

Raportin sisältö

1. Toimeksianto.....	3
2. Selvityksen suorittamistapa.....	3
3. Olemassa olevat säätiöt ja niiden toiminta.....	4
4. Lahjoitusten verokohtelu.....	5
5. Metsien suojelusäätiön perustamis- ja toimintaedellytysten selvittäminen	5
5.1. Selvityksessä käytetty säätiömalli.....	5
5.2. Julkisen sektorin osallistuminen säätiön rahoitukseen.....	6
5.2.1. Valtio.....	6
5.2.2. Kunnat ja seurakunnat.....	7
5.3. Valtion muu rooli säätiön toiminnan tukena.....	7
5.4. Yksityisen sektorin kiinnostus säätiön rahoitukseen	7
5.4.1. Yritykset ja järjestöt.....	7
5.4.2. Kansalaiset	7
6. Neuvotteluryhmän päätelmät	8

1. Toimeksianto

Valtioneuvoston teki 23.10.2002 periaatepäätöksen toimintaohjelmasta Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi (ns. METSO-ohjelma). Toimintaohjelman mukaan ympäristöministeriö selvittää vuoden 2004 kuluessa mahdollisuudet perustaa vapaaehtoiseen maksuhalukkuuteen perustuva metsien suojelusäätiö tai muut vastaavat keinot. Asiassa teetettiin ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa esiselvitys (Esiselvitys Metsiensuojelusäätiöstä, Ympäristöministeriö 30.6.2004). Tämän pohjalta ympäristöministeriö asetti 13.10.2004 neuvotteluryhmän selvittämään vuoden 2004 loppuun mennessä metsien suojelusäätiön perustamisedellytykset.

Neuvotteluryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Pekka Kangas ympäristöministeriöstä ja jäseninä vanhempi budjettisihteeri Päivi Valkama valtiovarainministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Pentti Lähteenoja maa- ja metsätalousministeriöstä sekä hallitussihteeri Satu Sundberg ympäristöministeriöstä, joka toimi myös ryhmän sihteerinä. Lisäksi neuvotteluryhmän asiantuntijoiksi nimettiin lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen ja lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne (1.11.2004 lukien) oikeusministeriöstä.

Neuvotteluryhmän tehtävänä oli selvittää edellytykset perustaa nykyistä metsien suojelun rahoitusta täydentävä vapaaehtoiseen maksuhalukkuuteen perustuva metsien suojelusäätiö. Erityisesti neuvotteluryhmän tuli selvittää mahdollisten yhteistyötahojen valmiudet säätiön perustamiseen ja sen toiminnan rahoittamiseen.

2. Selvityksen suorittamistapa

Neuvotteluryhmä kävi läpi olemassa olevat luonnonsuojelu- ja metsäsektorilla toimivat säätiöt selvittääkseen, löytyisikö uudelle säätiölle toimintatilaa ja luonteva tehtävä. Tätä varten neuvotteluryhmä kuuli luonnonsuojelu- ja metsäsektorilla toimivien säätiöiden edustajia selvittääkseen säätiöiden toimintaa ja käsityksiä mahdollisen uuden säätiön tarpeellisuudesta ja sen toimintaedellytyksistä.

Neuvotteluryhmä selvitti mahdollisuudet muuttaa luonnonsuojeluun tehtävien lahjoitusten verotuskohtelua siten, että se suosisi luonnonsuojelutarkoituksiin tehtäviä lahjoituksia.

Julkisen sektorin osalta neuvotteluryhmä totesi valtion nykyisen roolin luonnonsuojelun toteuttajana. Tämän jälkeen ryhmä selvitti julkisen sektorin mahdollisuudet osallistua säätiön rahoitukseen. Lisäksi kartoitettiin valtion mahdollisuuksia osallistua säätiön käytännön toiminnan tukemiseen.

Yksityisen sektorin osalta neuvotteluryhmä kävi keskusteluja yhteisöjen, etujärjestöjen ja yritysten kanssa, jotka saattaisivat tulla kysymykseen mahdollisen uuden säätiön perustajina tai rahoittajina. Ottaen huomioon neuvotteluryhmän toimeksiannon lyhyen määräajan keskusteluja ei voitu käydä kovin kattavasti. Keskustelut pyrittiin kohdentamaan eri toimialoja mahdollisimman hyvin edustaviin, alan merkittävimpiin toimijoihin. Eri toimialoilla toimivat pienet ja keskisuuret yritykset jäivät keskustelujen ulkopuolelle. Keskusteluja käytiin yhteensä 22 eri tahon kanssa.

Neuvotteluryhmä kuuli Metsäntutkimuslaitoksen tutkijaa Paula Hornea, joka esitteli Metsäntutkimuslaitoksen tuoretta tutkimusta Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta (Horne ym. 2004. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 933). Li-

säksi neuvotteluryhmän käytettävissä oli Helsingin yliopistossa tehty tutkimus Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun hyötyjen taloudellinen arvottaminen (Kuuluvainen ym. 2002. Helsingin yliopisto, Metsäekonomian laitos. Tutkimusraportteja 22).

Neuvotteluryhmä selvitti myös, missä määrin valtiolle on tullut kiinteistöjä luonnonsuojelutarkoituksiin perintöjen ja testamenttien kautta.

Edellä mainittujen selvitysaineiston ja keskustelujen pohjalta neuvotteluryhmä teki arvion mahdollisen uuden metsien suojelusäätiön perustamis- ja toimintaedellytyksistä.

3. Olemassa olevat säätiöt ja niiden toiminta

Uuden säätiön toimintaedellytysten selvittämiseksi perehdyttiin kattavasti Suomessa luonnonsuojelu – ja metsäsektorilla toimivien säätiöiden toimintaan. Säätiöiden edustajilta pyydettiin näkemyksiä mahdollisen uuden säätiön perustamisesta. Tarkastellut säätiöt olivat Luonnonperintösäätiö, Suomen Luonnonsuojelun Säätiö, Suomen WWF, joka organisatorisesti on kansainvälisen WWF:n säätiön Suomen rahasto, Metsämiesten säätiö, Metsänparannussäätiö, Suomen Luonnonvarain Tutkimussäätiö, Suomen metsämuseosäätiö ja Suomen Metsäsäätiö.

Olemassa olevat säätiöt ovat rahoituspohjaltaan ja toiminnaltaan hyvin erityyppisiä. Metsämiesten säätiö, Metsänparannussäätiö ja Suomen Luonnonvarain tutkimussäätiö on perustettu jo 1900 luvun puolivälissä. Nämä säätiöt toimivat omaisuutensa tuotolla ja pääosin tutkimuksen tukijoina. Suomen Metsäsäätiö on perustettu 1990-luvulla. Suomen Metsäsäätiön toiminnan pääasiallinen tarkoitus on Suomen metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen. Säätiön varainkeruu perustuu puukauppojen yhteydessä kerättävään menekinedistämismaksuun ja vuositasolla säätiön tulot ovat olleet noin 1,3 miljoonaa euroa. Edellä mainittujen säätiöiden ei voi katsoa toimivan luonnonsuojelusektorilla.

Suomen metsämuseosäätiön toiminta liittyy pääosin Suomen metsämuseo ja metsätietokeskus Luston ylläpitämiseen. Säätiön tarkoitus on lisäksi tukea metsäalan yleistä tiedotustoimintaa. Säätiön toimiala liittyy tältä osin myös luonnonsuojeluun. Säätiön rahoituksesta puolet tulee valtion avustuksena ja kolmannes pääsylipputulosta.

Luonnonsuojelun alalla toimivista säätiöistä laajamittaisinta toimintaa harjoittaa Suomen WWF. Sen tarkoitus on vaalia luontoa Suomessa ja ulkomailla toimimalla luonnonvaraisten alueiden sääntämiseksi ja hoitamiseksi sekä uhanalaisten eläin- ja kasvilajien varjelemiseksi. WWF:llä on alue-suojeluun liittyvä perintömetsäkampanja, jossa maanomistaja vapaaehtoisella sopimuksella sitoutuu suojelemaan omistuksessaan olevaa metsäluontoa. WWF:n toimintaan ei sen sijaan kuulu suojele-alueiden hankintaa. Suomen WWF:n vuositulot ovat viime vuosina olleet 2,5 – 3 miljoonaa euroa, josta noin 40 prosenttia on kertynyt yksityisiltä lahjoittajilta, 30 prosenttia yrityksiltä ja loput julkisesta tuesta. Tuloista noin 30 prosenttia menee hallinnollisiin kuluihin ja varainhankintaan. Lisäksi osa tuloista tuloutetaan kansainväliselle WWF:lle.

Luonnonperintösäätiön tarkoitus on luonnonsuojelun edistäminen ja luonnonalueiden säilyttäminen. Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö hankkii hallintaansa luonnonsuojelualueiksi sopivia maa-alueita ja ryhtyy toimiin niiden saattamiseksi soveltuvan lakimääräisen suojelun piiriin. Käytännössä säätiö hankkii alueet omistukseensa tarkoituksena perustaa niistä yksityinen luonnonsuojelualue. Säätiön saamat lahjoitukset menevät vähentämättöminä alueiden hankintaan, joten alueiden yhtenä valintaperusteena on niiden luontoarvojen säilyminen ilman hoitotoimenpiteitä. Säätiön perustaja kalastaja Pentti Linkola toimii elinikäisenä säätiön hallituksen puheenjohtajana. Säätiö on perustettu vuonna 1995 ja sen toiminta on toistaiseksi ollut pienimuotoista. Varainhankinta perustuu lähinnä yksityishenkilöiden lahjoituksiin.

Suomen Luonnonsuojelun säätiö keskittyy toiminnassaan pääasiassa tutkimuksen edistämiseen. Säätiö omistaa toistaiseksi yhden suojelutarkoitukseen lahjoitetun alueen mutta säätiön tavoitteena ei ole laajentaa toimintaansa aluesuojeluun. Säätiön tutkimustarkoituksiin myöntämät varat ovat vuosittain olleet 10 000 – 15 000 euroa.

Neuvotteluryhmän päätelmä olemassa olevista säätiöistä saadusta selvityksestä ja käydyistä keskusteluista on, että säätiökentässä on jo useita tutkimustoimintaa tukevia säätiöitä. Sen sijaan Suomessa ei ole säätiöitä, jotka toimisivat laajamittaisesti alueiden hankkimiseksi luonnonsuojelutarkoitukseen. Neuvotteluryhmän säätiöiltä saaman tiedon mukaan rahoituksen hankkiminen säätiölle ei ole helppoa ja uusi säätiö voisi osaltaan lisätä kilpailua rahoittajista. Olemassa olevat säätiöt eivät kuitenkaan vastustaneet mahdollisen uuden säätiön perustamista vaan pitivät yhteistyön harjoittamista mahdollisena.

4. Lahjoitusten verokohtelu

Yksityishenkilöillä ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole lahjoitusten verovähennysoikeutta. Neuvotteluryhmä piti yksityishenkilöiden vähennysoikeutta sellaisena merkittävänä periaatteellisenä kysymyksenä, jonka esille ottaminen pitäisi kytkeä laajempaan verojärjestelmän arviointiin.

Tuloverolain 57 §:n (896/2001) mukaan yhteisöjen osalta verovähennuskelpoisia lahjoituksia ovat vähintään 850 euron suuruiset rahalahjoitukset, jotka on tehty suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen tai vähintään 850 euron ja enintään 25 000 euron suuruiset rahalahjoitukset, joka on tehty tiedettä tai taidetta edistävään tarkoitukseen. Lahjoituksen vastaanottava taho voi olla Suomen valtio, suomalainen yliopisto tai korkeakoulu taikka sellainen verohallituksen nimeämä suomalainen yhdistys, laitos tai säätiö, jonka varsinaisena tarkoituksena on suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttäminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen. Tuloveroasetuksen (1551/1992) 2 §:n mukaan verohallitus nimeää hakemuksesta tuloverolain 57 §:ssä tarkoitettujen lahjoituksensaajat enintään viideksi vuodeksi kerrallaan kuultuaan sitä ennen lahjoitusten verovapauslautakuntaa.

Neuvotteluryhmä piti selvitystehtävän kannalta olennaisena kysymyksenä sitä, voidaanko tuloverolain 57 §:n mukainen yhteisöjen vähennysoikeus laajentaa koskemaan myös luonnonsuojelutarkoituksiin tehtäviä lahjoituksia. Tämän vuoksi neuvotteluryhmä selvitti mahdollisuuden muuttaa kyseistä säännöstä siten, että verovähennysoikeus kattaisi myös nämä lahjoitukset. Jos muutos voitaisiin toteuttaa, säätiön perustamis- ja toimintaedellytykset saattaisivat olla nykyistä suotuisimmat. Neuvotteluryhmän valtiovarainministeriöltä saaman tiedon mukaan verovähennuskelpoisten lahjoitusten kohdealueita ei kuitenkaan olla laajentamassa. Näin ollen rahoitushalukkuutta selvitetäessä lähdettiin siitä, että lahjoitusten verokohtelu säilyy nykyisellään.

5. Metsien suojelusäätiön perustamis- ja toimintaedellytysten selvittäminen

5.1. Selvityksessä käytetty säätiömalli

Olemassa olevan säätiökentän kartoitus osoitti, että toimintatilaa voisi olla sellaisella uudella säätiöllä, jonka tarkoitus olisi konkreettisen luonnonsuojelutyön harjoittaminen. Tämän suuntainen johdopäätös tehtiin jo metsien suojelusäätiötä koskevassa esiselvityksessä. Rahoitus- ja osallistumishalukkuuden selvittämisessä on siten rahoitushalukkuutta tunnustelevien keskustelujen pohjana käytetty mallia säätiöstä, joka toteuttaisi tarkoitustaan etupäässä hankkimalla omistukseensa suojeluun

sopivia alueita tai suorittamalla korvausta maanomistajalle alueiden suojelusta. Säätio ei toimisi tutkimuksen rahoittajana, koska tällä alalla toimivia säätiöitä on jo useita.

Säätiön tarkoitus olisi täydentää valtion luonnonsuojelutoimintaa eli käytännössä se suojelisi sellaisia merkittäviä luonnonarvoja omaavia alueita, jotka jäävät valtion varoin toteutettavien luonnonsuojeluohjelmien ulkopuolelle. Säätiön toimiala olisi rajoitettu metsiensuojeluun. Tarkoitus olisi parantaa metsien suojelutilannetta Etelä-Suomessa, jolloin säätiön toiminta-alue olisi syytä rajata METSO-ohjelman tavoin Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosaan ja Lapin läänin lounaisosaan. Neuvotteluryhmän käsitys on, että tältä alueelta löytyisi suojeluun sopivia alueita.

Säätiön uskottava ja näyttävä toiminta heti alussa on edellytyksenä sille, että säätiön tukeminen tulisi kiinnostavaksi. Mikäli säätiön tarkoitus olisi hankkia luonnonsuojeluun sopivia alueita, alkupääoman tarve olisi huomattava. Neuvotteluryhmän lähtökohtana on ollut, että alkupääoman tulisi todennäköisesti olla useita miljoonia euroja¹. Alkupääoman lisäksi säätiön pitäisi pystyä jatkuvasti kartuttamaan ns. käyttöpääomaansa. Tämän vuoksi säätiön toiminnan tulisi heti käynnistyttyään herättää luottamusta yrityksissä ja kansalaisissa.

Säätiön hallinnon tulisi olla mahdollisimman laajapohjainen käsittäen merkittävät rahoittajat sekä keskeiset toimijat ja asianomaiset etujärjestöt siitä riippumatta, ovatko ne mukana rahoittajina.

Maa-alueita hankkivan säätiön osalta olisi jossain määrin ongelmallista, miten hankittujen maa-alueiden hallinta ja hoito järjestettäisiin tehokkaasti ilman suuria hallintokuluja.

5.2. Julkisen sektorin osallistuminen säätiön rahoitukseen

5.2.1. Valtio

Valtion nykyinen toiminta luonnonsuojelussa käsittää valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 –verkoston sekä maakunta- ja yleiskaavojen valtion toteuttavaksi osoitettujen suojelualuevarauksien toteuttamista. Luonnonsuojelun rahoitusohjelman mukaan toteutukseen käytetään vuosina 1996 –2007 yhteensä 552 miljoonaa euroa. Rahoitus muodostuu ympäristöministeriön budjettiin sisältyvistä korvaus- ja maanhankintavaroista sekä Metsähallitukselle suunnatuista rahoitusvelvoitteista. Luonnonsuojelun rahoitusohjelman lisäksi valtioneuvoston vuonna 2002 hyväksymä METSO -toimintaohjelma sisältää lisärahoitusta luonnonsuojeluun vuosina 2003 – 2007 yhteensä 61,7 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomi on saanut Euroopan unionilta Natura 2000 –verkoston rahoitukseen vuosina 1995-2003 LIFE-luonto rahoitusta yhteensä 32,5 miljoonaa euroa.

Valtio osallistuu siis varsin huomattavalla panoksella luonnonsuojelun toteuttamiseen. Valtio harjoittaa metsien ja luonnon suojelutoimintaa omaan lukuunsa hankkien suojelualueita valtiolle tai tehden sopimuksia maanomistajien kanssa maa-alueiden suojelusta. Mahdollisesti perustettavan uuden säätiön tarkoitus olisi täydentää tätä toimintaan. Verovarojen käytön kannalta suora valtion rahoitus ja omistus on perustellumpaa, koska tällöin varojen käyttö on läpinäkyvää ja helpommin valvottavissa. Mikäli valtion varoja ja omaisuutta siirrettäisiin nyt selvitetävän säätiön käytettäväksi tai hallinnoitavaksi, valtio menettäisi mahdollisuuden varojen suoraan valvontaan, mitä ei voida pitää valtion taloudenpidon kannalta järkevänä. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, ettei valtio tule osallistumaan säätiön peruspääoman rahoittamiseen eikä myöskään sen toiminnan suoraan rahoittamiseen.

¹ Etelä-Suomessa metsämaan keskihinta on suuruusluokkaa 5000 euroa/ha. Vuonna 2003 valtiolle luonnonsuojelutar-koituksiin hankittujen alueiden (kansallispuistot, lehdot ja vanhat metsät) keskihinta Etelä-Suomessa oli noin 7000 euroa/ha. Näin ollen esimerkiksi 1000 hehtaarin metsiensuojelualueen hankkimisen Etelä-Suomesta voidaan arvioida maksavan 5-7 miljoonaa euroa.

5.2.2. Kunnat ja seurakunnat

Kuntien ja seurakuntien mahdollisuudet osallistua säätiön rahoitukseen on käytyjen keskustelun nojalla arvioitu vähäisiksi.

5.3. Valtion muu rooli säätiön toiminnan tukena

Mikäli uusi metsien suojeluun suuntautuva säätiö perustettaisiin yksityisellä rahoituksella, valtio voisi aikanaan voimassa olevien määrärahakehysten puitteissa harkita sen toiminnan avustamista käytössä olevien yleisten kriteerien pohjalta.

Voisi olla järkevää ja varmaan mahdollistakin hyödyntää valtion viranomaistoimintaa ja asiantuntemusta säätiön toiminnassa. Käytännössä säätiö voisi hyödyntää alueiden suojeluarvojen määrittelyssä viranomaisten luonnontieteellistä osaamista. Säätiö voisi saada alueellisilta ympäristökeskukset tai Metsähallitukselta luonnontieteellistä osaamista ja tietoa suojeltavia luonnonarvoja omaavista kohteista. Kohteiden hinta-arvioinnissa säätiö voisi hyödyntää maanmittauslaitoksen osaamista. Säätiön omistuksessa olevia alueita varten ei olisi tarkoituksenmukaista luoda kallista alueiden hallinnointi- ja hoito-organisaatiota, joten olisi syytä harkita säätiön kiinteän omaisuuden hallinnan ja hoidon antamista Metsähallitukselle. Tällaisten säätiön toimintaa tukevien palveluiden hinnoittelu tulisi selvittää erikseen.

Lisäksi olisi selvitettävä, voisiko valtio omalla viestinnällään edistää säätiön toimintaa ja siten lisätä säätiön näkyvyyttä.

5.4. Yksityisen sektorin kiinnostus säätiön rahoitukseen

5.4.1. Yritykset ja järjestöt

Neuvotteluryhmä kävi keskusteluja yritysten kanssa, jotka edustavat eri elinkeinoelämän aloja, kuten metsä-, metalli-, energia-, kemia- ja tietotekniikkateollisuutta, kaupan alaa, pankkisektoria, kiinteistö- ja rakennus- sekä kustannusala. Lisäksi keskusteluja käytiin useiden etujärjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

Erityisesti eräillä kuluttajia lähellä olevien toimialojen yrityksillä näyttäisi olevan kiinnostusta osallistua säätiön rahoitukseen. Käytännössä osallistuminen voitaisiin toteuttaa luomalla vaihdannan yhteyden mekanismeja, joiden avulla kerättäisiin varoja säätiölle. Haastatellut yritykset eivät tällä hetkellä kuitenkaan osoittaneet valmiutta osallistua huomattavan alkupääoman rahoitukseen. Jotkut tahot ilmoittivat kiinnostuksen puuttumisen syyksi luonnonsuojelun tukemisen jo jonkin säätiön, rahaston tai muun toiminnan kautta. Ottaen huomioon käytyjen keskustelujen rajoitetun määrän ei kuitenkaan ole poissuljettua, etteikö rahoitukseen huomattavallakin panoksella osallistuvia toimijoita voisi myöhemmin ilmaantua.

Haastatellut etujärjestöt ja yhteisöt eivät myöskään ilmoittaneet välitöntä kiinnostusta osallistua säätiön alkupääoman rahoitukseen. Keskusteluissa tosin ilmeni periaatteellista kiinnostusta säätiön toiminnan tukemiseen edellyttäen, että säätiöön osallistuvat laajapohjaisesti yhteiskunnan eri tahot.

5.4.2. Kansalaiset

Viimeaikaiset tutkimustulokset osoittavat, että kansalaisilla näyttäisi olevan maksuhalukkuutta metsien monimuotoisuuden suojelun lisäämiseen. Jari Kuuluvaisen ym. Helsingin yliopistossa vuonna 2002 laatima tutkimus Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun hyötyjen taloudellisesta ar-

vottamisesta oli yhtenä perusteena sisällyttää säätiövaihtoehdon selvittäminen METSO – toimintaohjelmaan. Kuuluvaisen tutkimustulosten mukaan 74 prosentille suomalaisista suojelun lisääminen Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla olisi hyvinvointia lisäävä tekijä. Tehdyn kyselyn mukaan maksuhalukkuus veronlisäyksellä toteutettuna oli 109 – 202 euroa vuodessa kotitaloutta kohti.

Metsäntutkimuslaitoksen vastaava tarkennetuin menetelmin tehty tutkimus Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta (Horne ym. 2004) osoittaa hieman pienempää maksuhalukkuutta. Tämän tutkimuksen mukaan kolme neljäsosaa vastaajista kannatti metsien suojelun lisäämistä maan eteläosissa. Kotitaloudet olivat kyselyn mukaan valmiit hyväksymään keskimäärin 70 euron veronlisäyksen vuodessa suojeluun.

Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusaineistosta on tehtävissä hypoteettinen laskelma myös halukkuudesta lahjoittaa varoja luonnonsuojeluun. Aineiston perusteella voidaan arvioida, että 54 prosenttia vastaajista voisi hyväksyä ja todellisuudessa lahjoittaa noin 30 euroa vuodessa luonnonsuojeluun. Mikäli tämä maksuhalukkuus pystyttäisiin täysimääräisesti hyödyntämään, se jopa mahdollistaisi Etelä-Suomen suojelualuepinta-alan kaksinkertaistamisen kymmenen vuoden kuluessa. On kuitenkin otettava huomioon, että kerätessä lahjoitusvaroja pieninä erinä keräyskustannukset muodostuvat suhteellisen suuriksi.

Maksuhalukkuustutkimusten mukaan kansalaisilla näyttäisi siis olevan halukkuutta lisätä luonnonsuojelun rahoitusta jopa verotuksellisin keinoin. Luonnonsuojeluun myönteisesti suhtautuvat kansalaiset olisivat ilmeisesti halukkaita myös vapaaehtoisin lahjoituksiin. Tutkijoiden ja neuvotteluryhmän arvion mukaan kansalaisten lahjoitushalukkuuden käytännön hyödyntäminen edellyttäisi, että lahjoituksen voisi tehdä helposti. Luonteva tapa lahjoituksen tekemiselle olisi yhdistää se kulutapahtumaan. Nykyään on jo toiminnassa järjestelmiä, joissa lahjoitus hyväntekeväisyyteen tapahtuu siinä yhteydessä, kun asiakkaalle palautuu rahaa, esimerkiksi jonkin ostohyvitysjärjestelmän puitteissa tai pullonpalautusten yhteydessä.

Neuvotteluryhmä tutustui lisäksi Helsingin Sanomien selvitykseen (HS 31.10.2004), jossa sadalta varakkaalta suomalaiselta kysyttiin, olivatko he lahjoittaneet rahaa hyväntekeväisyyteen ja jos olivat, mihin tarkoitukseen. Vastanneiden mukaan kolmannes lahjoituksista oli ollut yli 100 000 euroa. Kysytyistä lahjoituskohteista kokonaisuus ympäristö ja eläimet olivat toiseksi viimeisellä sijalla, vain kuudesosa vastaajista oli tehnyt lahjoituksen näihin kohteisiin viimeisen kahden vuoden aikana.

Neuvotteluryhmä selvitti lisäksi, missä määrin valtio on vastaanottanut testamenttisaannoilla yksityishenkilöiltä kiinteistöjä luonnonsuojelutarkoituksiin. Valtiokonttorin mukaan tämän tyyppisiä testamenttisaantoja on ollut erittäin vähän. Valtio vastaanottaa kiinteistöperintöjä myös siinä tapauksessa, ettei laillisia perillisiä ole. Valtiokonttorin mukaan vuonna 2003 tällaisia kiinteistöjä tuli valtiolle perintönä noin 3,3 miljoonan euron arvosta. Kiinteistöistä pysytettiin valtiolla kaksi kolmasosaa ja ne luovutettiin pääasiassa ympäristöministeriölle tai Metsähallitukselle käytettäväksi luonnonsuojelualueiksi tai vaihtomaiksi luonnonsuojelualueiden perustamiseen. Näissä tapauksissa perinnönjättäjällä ei kuitenkaan ole välttämättä ollut nimenomaista tarkoitusta luovuttaa omaisuuttaan esimerkiksi luonnonsuojelutarkoituksiin.

6. Neuvotteluryhmän päätelmät

Suomessa on säätiöitä ja rahastoja, joiden kautta on mahdollisuus tukea luonnonsuojelua. Metsäluontoon ja luonnonsuojeluun liittyvää tutkimusta harjoittavia tai tukevia säätiöitä on runsaasti, joten tällaista toimintaa harjoittavan uuden säätiön perustamiseen ei ole tarvetta. Suomessa toimii yksi, toiminnaltaan pienimuotoinen säätiö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on alueiden hankkiminen luonnonsuojeluun. Toimintatilaa näyttäisi siten olevan sellaiselle säätiölle, jonka tarkoitus

olisi konkreettisen luonnonsuojelutyön tekeminen hankkimalla suojeluun soveltuvia alueita tai suorittamalla korvauksia maanomistajille alueidensa suojelemisesta.

Säätiön toiminnan vuosittainen ylläpito lahjoitusvaroin yhteisöiltä ja kansalaisilta saattaisi olla mahdollista, mikäli säätiön toiminta saataisiin näyttävästi ja uskottavasti käyntiin.

Sen sijaan riittävän suuren alkupääoman kokoaminen säätiön toiminnan käynnistämiseksi näyttäisi olevan erittäin vaikeaa.

Alkupääoman kokoamista vaikeuttaa osin yhteisöjen lahjoitusten verokohtelu. Jos yritysten luonnonsuojeluun tekemät lahjoitukset olisivat vähennyskelpoisia, edellytykset säätiön alkupääoman kokoamiseen olisivat suotuisimmat.

Selvitettäessä yritysten ja yhteisöjen kiinnostusta osallistua säätiön rahoitukseen ei löydetty sellaisia toimijoita, jotka olisivat olleet valmiita tekemään riittävän suuren lahjoituksen säätiön alkupääoman kokoamiseksi. Jos kiinnostunut taho tai tahoja kuitenkin myöhemmin ilmaantuisi, myös nyt keskusteluissa mukana olleiden eräiden järjestöjen ja yritysten osallistumismahdollisuudet olisi syytä selvittää uudelleen. Tällöin olisi myös syytä selvittää mahdollisuuksia luoda vaihdannan yhteyteen mekanismeja, joilla kansalaisten maksuhalukkuus luonnonsuojeluun voitaisiin kanavoida. Samoin olisi selvitettävä mahdollisuus varojen keräämiseen erillisen keräyksen tai arpajaisten avulla. Uuden säätiön perustamisen vaihtoehtona olisi syytä harkita toiminnan sijoittamista jonkin nykyisen säätiön tai rahaston yhteyteen.